

Què és essencial per a normalitzar la llengua?

Julià Hidalgo

La voluntat d'una bona part dels ciutadans de Catalunya d'assolir un estat independent i l'arrencada des de fa anys d'un procés polític per aconseguir-lo ha causat que polítics, lingüistes i ciutadans de tota mena s'hagin pronunciat sobre la gestió de les llengües en una Catalunya independent. Curiosament, sembla que la gestió de les llengües consisteixi tan sols a decretar quines llengües són oficials. Diversos polítics amb afany independentista han declarat que el castellà serà oficial en una Catalunya independent com a estratègia inclusiva, amb la pretensió d'evitar que els castellanoparlants siguin unionistes pensant que la seva identitat no tindrà cap estatus jurídic en el nou estat. Alguns lingüistes s'han expressat sobre els pros i els contres que a Catalunya sigui oficial el castellà o no, i han pres partit per alguna opció. I, per descomptat, sento molts altres ciutadans —i amb molta cultura— que em transmeten l'opinió sobre quines llengües han de ser oficials o em pregunten a mi què penso sobre l'oficialitat.

Tot ras, crec que es parla massa de l'oficialitat, i no crec que sigui poc important, però tampoc no crec que sigui una cosa que per si mateixa ja porti el català a la normalització o a la desaparició. Encara que sigui per situacions històriques que no tenen res a veure amb la nostra, hi ha estats en què una llengua es mostra amb tot el seu vigor sense que l'estat tingui cap llengua oficial; n'hi ha d'altres en què una llengua és oficial i gairebé ha estat substituïda —el gaèlic irlandès a Irlanda—, n'hi ha d'altres en què una llengua oficial manté el seu ús social tot i que amb certa dificultat —el català a Andorra—, etc.

L'oficialitat és important, és clar, però potser ho són tant o més les lleis i les mesures que es duen a terme en cada àmbit en la gestió lingüística. És per això que em proposo descriure succintament les pinzellades del model que s'hauria d'implantar en cada àmbit de la societat catalana en un futur estat independent. És un model que té com a objectiu inequívoc la millora del català tant en prestigi com en ús social, i tant podria ser vàlid en una Catalunya sense el castellà

com a idioma oficial —seria l'opció més coherent— com en una Catalunya amb el castellà oficial en quant llengua reconeguda tenint en compte tots els parlants que té, però amb la voluntat de normalitzar el català i de discriminar-lo positivament. L'absència d'un model lingüístic ben definit per a cada àmbit farà que l'oficialitat per si mateixa quedi coixa i l'única oficialitat del català, en el cas que fos així, no impliqués una millora substancial de la situació d'aquesta llengua, atès que en la vida quotidiana el que afecta la ciutadania no és el concepte de *llengua oficial*, sinó les mesures que regulen l'ús de les llengües en cada àmbit social.

Començo parlant de l'ensenyament, ja que és un dels àmbits dels quals més es parla i que més pot determinar la normalització de la llengua pròpia. En la Catalunya autonòmica hi ha instaurat un model que marca que el català és la llengua vehicular de les matèries no lingüístiques i de les relacions entre el cos docent i el d'aquest amb els alumnes. Sense negar que sigui així en la majoria dels casos, tinc ple coneixement que hi ha centres amb un alumnat majoritàriament castellanoparlant en què els docents fan classe en castellà i s'adrecen en aquesta llengua als alumnes, i centres amb un alumnat no necessàriament de majoria castellanoparlant en els quals també hi ha algun professor que imparteix la matèria en castellà perquè s'hi sent més còmode. Pel que fa als alumnes que acaben l'ESO a Catalunya, se'ls reconeix el C1. En la pràctica, qui més qui menys ha comprovat que hi ha molta joventut de vora vint anys amb un català molt deficient o gairebé nul. Proposo que en un estat independent, per una banda, es pugui comprovar que aquest model de conjunció en català es compleix, si cal, amb inspeccions als centres sense avis, i que sigui realment imprescindible tenir un bon domini del català tant si hom és docent d'una escola pública com d'una escola privada, i, per l'altra, que el nivell C1 només l'assoleixin els alumnes que demostrin fermament que parlen el català amb total fluïdesa i l'escriuen gairebé del tot correctament. Tant els aspirants a formar part del cos docent català com els estudiants que acaben l'ESO podrien fer una

prova oral i escrita de llengua per a demostrar que en tenen el coneixement adequat.

Pel que fa als establiments, tenim tres aspectes: l'atenció al públic, la retolació i l'etiquetatge. Si ens fixem en el primer, segons el Codi de Consum de Catalunya un client té dret a ser atès en català, però perquè això sigui possible, segons diu el mateix Codi, només cal que qui l'atén l'entengui, independentment de la llengua en què s'expressi. Proposo que en un estat independent sigui obligatori adreçar-se en català al públic si així ho desitja, amb sancions en el cas que el client faci una reclamació. Cal, per tant, que sobretot en el sector serveis només es contracti gent que sàpiga parlar català. També hi hauria d'haver inspeccions per a garantir que el requisit es compleix. Es podria anar un pas més enllà i obligar per llei que l'atenció al client fos en qualsevol empresa de Catalunya en català per defecte, si el treballador parla abans que el client. Si ens fixem en la retolació, actualment marca que els rètols de caràcter fix han d'estar escrits com a mínim en català —cosa que es compleix força—. Proposo simplement que hi hagi d'estar qualsevol rètol. Sobre l'etiquetatge, cal una llei que obligui a etiquetar en català, amb sancions reals, a diferència de l'actual.

En l'àmbit del cinema, cal fixar un percentatge mínim de pel·lícules, que proposo que sigui del 50%. El percentatge hauria d'aplicar-se a totes les pel·lícules que no fossin en versió original catalana o castellana. Pel que fa al mètode de traducció audiovisual usat —doblatge o subtitulació—, es podria oferir cada mètode en la proporció que els ciutadans haguessin expressat en alguna enquesta.

Per acabar, em refereixo a l'àmbit de la justícia, en el qual proposo que tots els procediments judicials siguin en català per defecte, podent ser en altres llengües si així es demana. Mai no hi pot haver inconvenient per a declarar en català en un judici, i, de fet, sempre s'ha de poder demanar que qualsevol professional que el dugui a terme s'expressi en català al testimoni que li ho demani. Tots els professionals del món de la justícia que operen a Catalunya han de demostrar que tenen en català competència activa i passiva òptima.

En resum, tot i que potser les mesures proposades poden ser considerades massa ideals o massa radicals, el cert és que, si s'apliquessin i es complissin a la perfecció, el català desprendria sensació de normalitat entre els ciutadans del país, i seria secundari que el castellà fos oficial. El que prevaldria és que el català està clarament defensat com a prioritari. |

Fundada el 1886

PASTISSERIA BOMBONERIA CONFITERIA GELATERIA

Major de Sarrià, 57
08017 Barcelona
Tels. 93 203 07 14 - 93 203 00 04

Pl. de Sarrià, 12-13
08017 Barcelona
Tel. 93 203 04 73 - Fax 93 280 65 56